

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้องชัยวิทยาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้องชัยวิทยาคม และเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างด้านจิตสาธารณะกับนักเรียน โรงเรียนน้องชัยวิทยาคม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้องชัยวิทยาคม มีการประเมินผลการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ สรุปผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้องชัยวิทยาคม โดยเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะและแบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ ปรากฏข้อมูลดังนี้

1.1 ผลการเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ จากการสอบถามครู พบว่า นักเรียนโรงเรียนน้องชัยวิทยาคม มีพฤติกรรมจิตสาธารณะในตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัดและ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ที่ต้องได้รับการปรับปรุง และพัฒนาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$)

1.2 ผลการเก็บข้อมูลจากแบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ จากการสอบถามนักเรียน พบว่า นักเรียนโรงเรียนน้องชัยวิทยาคม มีพฤติกรรมจิตสาธารณะที่ต้องได้รับ

การปรับปรุง และพัฒนาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ ระดับดี ($\bar{X} = 3.67$) และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ระดับดี ($\bar{X} = 3.70$)

2. ปรับปรุง พัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และประเมินผลการพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ของนักเรียนโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม สรุปผลดังนี้

2.1 การเตรียมการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน

โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ดำเนินการ โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายหลักคือต้องการแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ และการประเมินผลการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โดยเชิญผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้วิจัย เพื่อระดม รวบรวมความคิดในการหาแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะและการประเมินผลการพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลได้แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาและประเมิน ผลการพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามตัวชี้วัด จิตสาธารณะของนักเรียนครอบคลุมรายด้าน ได้จัดทำโครงการ กำหนดกิจกรรมรองรับตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้เครื่องมือในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินผลการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน

2.2 ผลการเตรียมการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม พบว่า พฤติกรรมด้านจิตสาธารณะในตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด และ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ ตัวชี้วัดที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและหึงพ้อใจ พฤติกรรมบ่งชี้ คือ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ ครูเห็นว่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่ามีการปฏิบัติในระดับดี เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดีมาก อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ครูเห็นว่า

มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดีมาก การแบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น ครูเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดีมาก ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม พุทธกิจกรรมบ่งชี้คือ ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ครูเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดีมาก เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ครูเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในระดับดี มีการปฏิบัติในระดับดี เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดี เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ครูเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง นักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลาง เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคือ พัฒนาในระดับดี ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาจากการระดมความคิดจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้วิจัยได้ร่วมกันวางแผนเพื่อหากระบวนการพัฒนาด้านจิตสาธารณะโดยมีกิจกรรมรองรับ คือ กิจกรรมการสอนสอดแทรกในรายวิชา การจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝังพุทธกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ภายใต้วความเหมาะสมกับบริบทและสภาพ โรงเรียน

3. กลยุทธ์ในการพัฒนา เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนจ้องชัย-วิทยาคม สรุปได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมการสอนสอดแทรกในรายวิชา ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลได้ร่วมกันกำหนดให้ครูต้องสอดแทรกคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นการสอดแทรกพุทธกรรมจิตสาธารณะเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับพุทธกรรมที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสมเป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนซึมซับพุทธกรรมจิตสาธารณะไปพร้อม ๆ กับการรับเอาความรู้ควบคู่ไปกับการมีพุทธกรรมจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้กับนักเรียนและจะส่งผลต่อการพัฒนาพุทธกรรมจิตสาธารณะ

กับนักเรียน ครูทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการสอนดี ฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบ และปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของสังคมสังคมมีความสุข รวมทั้งได้กำหนดให้มีกิจกรรมย่อย เพื่อเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการพัฒนาจิตสาธารณะ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเขตพื้นที่ดี เป็นศรีแก่ห้องเรียน และกิจกรรมห้องเรียนดีมีการยกย่อง

3.2 การจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล ได้กำหนดกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และนักศึกษาวิชาทหาร และได้เพิ่มกิจกรรมเพื่อเป็นการเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน สร้างสรรค์ความดี และกิจกรรมที่ดูแลน้อง

3.3 การปลูกฝังพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง เป็นการยกตัวอย่าง และปฏิบัติเป็นแบบอย่างของการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมทั้งได้กำหนดกิจกรรมย่อยเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำดีให้กับนักเรียนคือ กิจกรรมเด็กดีในดวงใจ และกิจกรรมของหายได้คืน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ และเพื่อให้นักเรียนมีขวัญกำลังใจในการพัฒนาจิตสาธารณะ

3.4 การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน การศึกษาในโรงเรียน เป็นแบบจำลองในการดำรงชีวิตของนักเรียนที่จะออกไปสู่สังคมอนาคตในชุมชน ดังนั้น การจัดบรรยากาศการดำรงชีวิตในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้นักเรียนได้รู้จักฝึกพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างผสมผสานกลมกลืนทั้งในโรงเรียน โดยได้ร่วมกำหนดนโยบาย ในการปฏิบัติโดยมีกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมศิษย์ลูกหูกผูกสัมพันธ์ (พ่อครู-แม่ครู) และกิจกรรมอยากบอกอยากเล่า

4. สรุปและประเมินผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม

ผลการพัฒนา

จากการประเมินผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียน หลังจากการจัดกิจกรรมสอนสอดแทรกในรายวิชา จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝังพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง และการบูรณาการกับวิถีทั้งในและนอก โรงเรียน โดยการสอบถามครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผลการพัฒนา ดังนี้คือ

4.1 ตัวชี้วัดที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

4.1.1 การช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ หลังการพัฒนา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.05 เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่า มีการพัฒนาในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.76, 3.67 และ 3.72 ตามลำดับ ส่วนครูมีความคิดเห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเป็นเพราะมองเห็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนต่างวัน ต่างสถานที่และมีการประเมินช่วงเวลาสั้น อาจมองการพัฒนาที่แตกต่างกัน

4.1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ด้วยความเต็มใจ หลังการพัฒนา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.07 เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่า มีการพัฒนาในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.66, 3.60 และ 3.70 ตามลำดับ ส่วนครูมีความคิดเห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.16 ตามลำดับ

4.1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น หลังการพัฒนา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.07 โดยครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ย 3.66, 3.82, 3.71 และ 3.77 ตามลำดับ

4.2 ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

4.2.1 ดูแล รักษา สาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ หลังการพัฒนา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.05 โดยครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ย 3.59, 3.78, 3.66 และ 3.73 ตามลำดับ

4.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม หลังการพัฒนา พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

0.16 เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่า มีการพัฒนาในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.67, 3.68 และ 3.67 ตามลำดับ ส่วนครูมีความคิดเห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเกิดจากกิจกรรมยากเกินไปจึงทำให้เกิดความซับซ้อนใจไม่อยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจหรือออกระเบียบที่เป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้พฤติกรรมอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด

4.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น หลังการพัฒนา พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.06 โดยครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ย 3.50, 3.57, 3.60 และ 3.56 ตามลำดับ

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบ ซึ่งให้เห็นว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาและเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชา จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝังพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง และการบูรณาการกับวิถีทั้งในและนอกโรงเรียน สามารถนำไปพัฒนานักเรียนได้ผลดี สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาได้

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) แบ่งการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

ประเด็นที่ 1 ศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะ และความต้องการในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ผลคือ ได้พฤติกรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุง และพัฒนา 2 ตัวชี้วัด และ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้คือ การช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ การอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน การแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุข

ให้กับผู้อื่น การดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม และการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น สอดคล้องกับผลจากการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง เมื่อวันที่ 2-4 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551 ปรากฏว่ามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.40) (สมศ. 2551 : 1) แต่เมื่อตรวจสอบตัวบ่งชี้และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ของคณะกรรมการประเมิน พบว่า มีจุดที่ควรพัฒนาในมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน และจากการสรุปรายงานสภาพปัจจุบัน นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ได้แก่ มีบางส่วนทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ขาดความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้ปกครองรวมถึงครู การอาสาทำงานยังมุ่งหวังผลตอบแทน การมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่นยังมีน้อยเป็นส่วนใหญ่ เก็บสิ่งของได้ไม่คืนเจ้าของ

ประเด็นที่ 2 การปรับปรุง พัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และประเมินผลการพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนห้องชัยวิทยาคม ผู้วิจัยได้วางแผนพัฒนาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) ประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต ขั้นสะท้อนผล การปฏิบัติ โดยผ่านโครงการ/กิจกรรม พัฒนาจิตสาธารณะ ได้แก่ การสอนสอดแทรก ในรายวิชา การจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝังพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง และการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนห้องชัยวิทยาคม โดยสามารถปรับปรุง พัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนได้ทุกด้าน สอดคล้องกับทฤษฎีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification Theory) ของสกินเนอร์ (อ้างอิงจาก อภาภรณ์ พุกกะมาน (2542 : 81) ที่อธิบายว่า หลักการเรียนรู้ของมนุษย์สามารถพัฒนาตนได้ โดยอาศัยหลักการปรับพฤติกรรม อันเป็นการเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมที่เกิดขึ้น และทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543 : 10) ที่เสนอว่า ถ้าเปรียบพฤติกรรมของคนดี คนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น การจะให้ผลคอกใหญ่ หวาน อร่อย ลำต้น ราก จะต้องสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ธรรมนันท์กา แจ็งสว่าง (2547 : 99-100) ที่ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ และศึกษาปฏิสัมพันธ์

ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศ
 ของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนา
 จิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้โปรแกรม
 พัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ถัสริมา เกื้อสกุล (2547 : 113) ที่ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและแบบสอบถาม เพื่อสร้าง
 จิตสำนึกสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการวิจัยของ อัญชลี
 ยิ่งรักพันธุ์ (2550 : 156) ที่ใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง
 เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จากผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน
 โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงขึ้นทุกด้าน
 และมีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลาย
 ท่านดังกล่าวแล้วโดยอาจมีบางด้านที่มีผลการประเมินในระดับปานกลาง แต่สาเหตุที่เป็น
 ปัจจัยที่แก้ไขได้ยาก ครูต้องเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ พรพรม
 พรรคพวก (2550 : 103-105) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน
 ช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปร
 ปัจจัยทั้ง 4 ตัวคือ 1) การรับรู้ความสามารถของตนเอง 2) การคล้อยตามผู้อื่น 3) สัมพันธภาพ
 ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะโดยรวม
 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ตัวกับจิต
 สาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ 2) ด้านการถือเป็นหน้าที่
 3) ด้านการเคารพสิทธิการใช้ ที่วิเคราะห์แบบตัวพหุนามมีความสัมพันธ์กันและค่า
 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอคอนามระหว่างตัวแปรปัจจัย
 กับจิตสาธารณะรายด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า และค่านำหนักความสำคัญ
 ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้าน มากที่สุดคือ การรับรู้
 ความสามารถของตน โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้อง
 กับการวิจัยของ เจริญ หนูรุ่ง (2551 : 88-91) ได้ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อ
 จิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 405 คน ปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ เหตุผล
 เชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยม
 ความเป็นไทย สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน
 ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ และด้านการเคารพสิทธิ ผลการวิจัยพบว่า
 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัยจิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ

.57 สามารถอธิบายร่วมกันได้ 32.7% โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสติปัญญาและความเชื่ออำนาจในตน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ อุไรวรรณ คู่มวงษ์ (2551 : 75-77) ได้ศึกษาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุนทรธส หุตะวัฒนะ (2550 : 78-81) ได้สรุปผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา มีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับน้อยและในระดับมากไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา จากผลการประเมินดังกล่าวสนับสนุนความคิดที่ว่า การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นเรื่องที่ครูควรปลูกฝังแนวคิด เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้และเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม กลยุทธ์ในการพัฒนาคือ โครงการ/กิจกรรม พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต้องแทรกเข้าไปในช่วงเวลาศึกษาตามปกติของนักเรียน ทำให้ส่งผลกระทบกับแผนการจัดการเรียนรู้ และสภาวะจิตใจของนักเรียนได้

1.2 การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรม เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะนักเรียนแต่ละคนถูกอบรมเลี้ยงดูต่างกัน

ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา และต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อฝึกให้เกิดเป็นนิสัย ที่มีจิตสาธารณะติดตัวอย่างถาวร

1.3 การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนจะต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนา อย่างเป็นขั้นตอนตามแนวคิดของเจ้าของทฤษฎี ทุกส่วนต้องวินิจฉัยร่วมกัน เน้นการปฏิบัติจริง มีการวิเคราะห์ วิจารณ์ ตลอดจนแก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวนักเรียนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกลยุทธ์การพัฒนาตามโครงการ/กิจกรรม ไปดำเนินการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับชุมชน เป็นต้น

2.2 ควรมีการดำเนินการพัฒนาจิตสาธารณะทั้ง 2 ตัวชี้วัด และ 6 พฤติกรรม บ่งชี้ โดยอาศัยครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูกิจการนักเรียน ประธานผู้ปกครองนักเรียน ภายใต้กลยุทธ์ใหม่ๆ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนตลอดไป

2.3 ควรทำการศึกษาเพื่อติดตามผลการพัฒนาจิตสาธารณะในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การศึกษาระยะยาว หรือการศึกษากระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะในเชิงคุณภาพ และเพื่อให้ทราบว่านักเรียนที่ได้รับการปรับปรุง พัฒนาจิตสาธารณะของตนเอง ยังมีจิตสาธารณะคงทนอยู่นานเพียงใด

2.4 ควรมีการศึกษาคำแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะของนักเรียน เช่น สภาพครอบครัว การเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและที่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ปกครอง และสถานศึกษาในการหาทางเสริมสร้างและพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน

2.5 ควรใช้ระยะเวลาในการพัฒนามากกว่านี้ เพื่อดูความคงทนของ พฤติกรรมจิตสาธารณะหลังจากที่ได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ